

Trinationaal onderwijs & kennis als pijler onder een arbeidsmarkt zonder grenzen

provincie
Limburg

Trinationaal denken: van belemmeringen naar kansen

Inhoud

De propositie in één oogopslag 6

1. Limburg, een internationale onderwijs- en kennisregio met barrières en kansen 8
2. Een booster voor elk curriculum vitae 15
3. Visie: onderwijs, kennis en arbeidsmarkt als één samenhangend systeem in onze Euregio 19
4. De Limburgse trinationale praktijk, haar kansen en haar grenzen 23
5. Wat Limburg zelf organiseert 27
6. Wat Limburg van het Rijk vraagt 32
7. Tot slot 37

De regionale kennis- en onderwijsinstellingen (wo, hbo en mbo) in Limburg spelen een sleutelrol in het versterken van de leefbaarheid, het verdienvermogen en de sociale cohesie in de regio.

In een grensgebied waar grote multinationals relatief schaars zijn, investeren deze kennisinstellingen in fundamenteel en praktijkgericht onderzoek, vakmanschap en beroepsonderwijs.

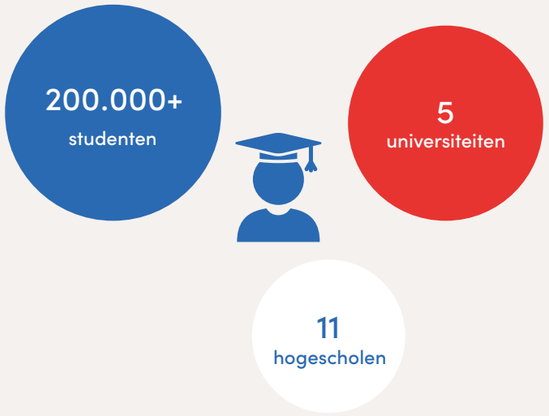
Zij leiden het talent op dat onmisbaar is voor de (eu)regionale economie en werken intensief samen met het bedrijfsleven. Met een grensoverschrijdende oriëntatie en nauwe verbinding met de Brightlands campussen dragen deze instellingen niet alleen bij aan innovatie en brede welvaart in Limburg, maar ook aan het nationale belang van een sterke, toekomstbestendige kennisinfrastructuur.

Limburg uitgeroepen tot Slimste Regio van 2026

Limburg is op 16 oktober 2026 door het Intelligent Community Forum (ICF) verkozen tot de 'Slimste Regio ter wereld' van 2026. Het ICF ziet Brightlands Limburg als een wereldwijd voorbeeld van samenwerking tussen overheid, bedrijven en kennisinstellingen. Die samenwerking, ook wel de triple helix genoemd, helpt om oplossingen te ontwikkelen voor grote maatschappelijke vraagstukken. De vier onderling verbonden Brightlands-campussen in Heerlen, Maastricht, Sittard-Geleen en Venlo vormen belangrijke motoren van het Limburgse innovatienetwerk.

De propositie in één oogopslag

Limburg ligt in het hart van een van de meest dynamische kennis- en arbeidsmarktregio's van Europa. Binnen een straal van ongeveer dertig kilometer rond Zuid-Limburg bevinden zich vijf universiteiten en elf hogescholen met samen meer dan 200.000 studenten. Deze instellingen maken deel uit van een dicht netwerk van kenniscentra, campussen en innovatieclusters in Nederland, België en Duitsland. De Brightlands Campussen in Limburg zijn verbonden met onder meer RWTH Aachen Campus, Forschungszentrum Jülich, Corda Campus in Hasselt, Thor Park Campus (Genk), Health Campus Limburg (Diepenbeek) en het Liège Science Park. In deze regio komen onderwijs, onderzoek, ondernemerschap en innovatie op unieke wijze samen.

Eén samenhangend ecosysteem

Ook economisch heeft Limburg een bijzondere positie. De provincie maakt deel uit van een grensoverschrijdende arbeidsmarkt van grofweg 8 miljoen mensen en circa 3,5 tot 4 miljoen banen binnen één uur reistijd per auto. Dagelijks steken duizenden mensen de grens over voor werk, studie of samenwerking. Voor studenten, bedrijven en kennisinstellingen vormt deze grensregio feitelijk één samenhangend ecosysteem van talent, kennis en economische activiteit. Juist in een tijd van arbeidsmarktkrapte, technologische ontwikkeling en internationale concurrentie biedt deze nabijheid van kennis en arbeid grote kansen voor Nederland.

Tegelijkertijd wordt dit potentieel nog onvoldoende benut. Onderwijs, arbeidsmarkt en regelgeving zijn grotendeels nationaal georganiseerd, terwijl de werkelijkheid in de regio grensoverschrijdend is. Verschillen in bekostiging, diploma-erkenning, stages, arbeidsrecht, sociale zekerheid en fiscaliteit maken het moeilijk om onderwijs en arbeid daadwerkelijk over de grens te organiseren. Ook landelijke beleidskeuzes rond internationalisering en onderwijsbekostiging kunnen in grensregio's onevenredig grote effecten hebben. Hierdoor blijft talentmobiliteit beperkt en wordt het voor onderwijsinstellingen en werkgevers moeilijker om samen structurele oplossingen te ontwikkelen.

De regio neemt hierin zelf verantwoordelijkheid. Limburgse onderwijsinstellingen werken samen met bedrijven en maatschappelijke partners aan doorlopende leerroutes, praktijkgericht onderwijs en initiatieven voor Leven Lang Ontwikkelen (LLO). Studenten volgen delen van hun opleiding over de grens, bedrijven zijn betrokken bij leerwerktrajecten en campussen vormen plekken waar onderwijs, onderzoek en innovatie samenkomen. De Provincie Limburg ondersteunt deze ontwikkelingen door partijen te verbinden, governance te organiseren en samenwerking te stimuleren.

Deze knelpunten spelen in een regio die tegelijkertijd te maken heeft met demografische krimp. Het aantal jongeren neemt af terwijl de vraag naar gekwalificeerd personeel toeneemt. Juist daarom is het voor Limburg essentieel om de nabijheid van Belgische en Duitse onderwijs- en arbeidsmarkten beter te benutten. Niet als doel op zich, maar als manier om opleidingen in stand te houden, talent te ontwikkelen en economische groei te ondersteunen.

Om deze beweging structureel mogelijk te maken, is echter ook betrokkenheid van de Rijksoverheid nodig.

Limburg vraagt het Rijk om vier stappen

Beleidsruimte
om onderwijs en arbeidsmarkt beter te laten aansluiten op een trinationale realiteit, bijvoorbeeld rond bekostiging, diploma-erkenning, stages en meertalige opleidingen.

Langjarige borging
voor de samenwerking tussen onderwijs- en kennisinstellingen, bedrijven en internationale partners die vraagt om een perspectief van tien tot twintig jaar.

Interdepartementale Rijksregie
omdat vraagstukken rond onderwijs, arbeidsmarkt, economie en grensoverschrijdende samenwerking nu versnipperd zijn over meerdere ministeries.

Structurele financiële middelen
nodig om programmamanagement, governance en kennisontwikkeling duurzaam te organiseren.

Met deze propositie nodigt Limburg het Rijk uit tot partnerschap. Niet om een uitzonderingspositie te creëren, maar om de agglomeratiekansen van deze internationale kennisregio beter te benutten. Door onderwijs, kennis en arbeidsmarkt sterker te verbinden en te investeren in talentontwikkeling, kan Limburg uitgroeien tot een voorbeeld van hoe een grensregio bijdraagt aan de economische kracht en innovatieve toekomst van Nederland. Deze ambitie sluit bovendien nauw aan bij de nieuwe nationale Talentstrategie en kan bijdragen aan de door het kabinet geformuleerde ambitie om de sterkste economie van Europa te worden die structureel groeit met 1,5 procent per jaar.

1. Limburg, een internationale onderwijs- en kennisregio met barrières en kansen

Limburg bevindt zich in een uitzonderlijke positie binnen Nederland. Een provincie in het hart van een grensregio, die België, Nederland en Duitsland aan elkaar verbindt. Met unieke karakteristieken die ten aanzien van onderwijs (en arbeidsmarkt) leiden tot specifieke uitdagingen en kansen. De Limburgse onderwijsorganisaties hebben, met steun van de Provincie, kerngemeenten en andere partners, in 2024 een Onderwijsmanifest gepubliceerd. Hierin hebben zij de Rijksoverheid gewezen op een aantal knelpunten en daaraan verbonden vraagstukken:

1. Er is dringende behoefte aan financiële ruimte en stabiele, structurele bekostiging om, ondanks de demografische krimp, het huidige opleidingsaanbod in stand te houden, waardoor ook bijgedragen wordt aan de betaalbaarheid van kleine opleidingen die voor de regio cruciaal zijn.
2. Het is noodzakelijk om te komen tot een blijvende uitzonderingspositie voor Limburg binnen het voorgestelde internationaliseringsbeleid met maatwerk voor krimp- en grensregio's. Dat betekent meer ruimte voor Engelstalige, Duitstalige en Franstalige opleidingen om voldoende talent voor de regio aan te trekken en te behouden, met name in sectoren met personeelskrapte. In macrodoelmatigheidstoetsen zou de internationale context en maatschappelijke behoefte van onze grensregio nadrukkelijk meegewogen moeten worden.
3. Het is van belang om te komen tot structurele bekostiging gericht op de samenwerking in de onderwijskolom en met het regionale bedrijfsleven in plaats van losse subsidies en tenderregelingen met hoge administratieve lasten. Ruimte en passende financiering om samen met onze (grens)regionale onderwijspartners en bedrijven een innovatief onderwijsaanbod te ontwikkelen, dat op de eerste plaats aansluit bij de regionale noden, over de grenzen tussen instellingen en onderwijsniveaus heen (onderwijswaaier), maar ook over de grenzen met de buurlanden.
4. Er dient structurele ondersteuning te komen van de LLO-initiatieven (Leven Lang Ontwikkelen) die de publieke onderwijsinstellingen aanbieden en ontwikkelen door LLO onderdeel te maken van de publieke taak, zodat we zorg kunnen dragen voor kennisbehoud en werkgelegenheid voor iedereen.
5. De OV-infrastructuur in en vanuit de regio zou moeten worden verbeterd (vanuit Nederland naar Limburg, binnen Limburg en over de grenzen). De recent geïntroduceerde 'Drielandentrein' is een goede eerste stap, additionele Intercityverbindingen over landsgrenzen zijn wenselijk, in combinatie met het ontwarren van de 'spoorknoop' rond Eindhoven.
6. Geef ruimte om te consolideren en te groeien in samenspraak met onze regionale, maatschappelijke partners (investeer langjarig in plaats van incidenteel in regionale ontwikkeling en meervoudig gebruik van opleidingsinfrastructuur) en de Brightlands Campussen.

Er is kortom breed maatwerk nodig (inclusief de bijbehorende investeringen) om in Limburg een gezond mbo, hbo en wo overeind te houden. De inhoud van het Onderwijsmanifest staat ook nu nog onverkort overeind, inclusief de dringende oproep aan het Rijk om hier samen werk van te maken.

Maar er is meer, want de unieke positie van Limburg leidt niet enkel tot knelpunten en uitdagingen, maar biedt in het kader van onderwijs, kennis en arbeidsmarkt ook wel degelijk kansen. Zeker als het lukt om de bijzondere internationale ligging in het voordeel van de provincie en de grensregio te gebruiken, zoals nu al gebeurt bij de propositie van de Einstein Telescope. Door over landsgrenzen heen, dus trinationaal, te kijken naar de onderwijs-, kennis- en de arbeidsmarkt. En de experimenteerruimte te creëren die nodig is om agglomeratiekansen te verzilveren.

Rijk en divers onderwijsaanbod

Ga maar na: de Euregio Maas-Rijn, waartoe ook Zuid-Limburg behoort, kent een opvallend rijk en divers onderwijsaanbod. Binnen een straal van ongeveer dertig kilometer rond Zuid-Limburg zijn maar liefst vijf universiteiten, elf hogescholen en een groot aantal mbo-instellingen gevestigd. Alleen al de universiteiten en hogescholen tellen samen ruim 200.000 studenten. Daaraan verbonden is een groot aantal campussen en instituten waar, binnen een straal van 1 uur reistijd rond Limburg, kennis wordt vertaald naar innovaties; van sleuteltechnologieën tot praktische toepassingen en valorisatie. Naast de eigen vier Limburgse Brightlands Campussen zijn dat:

- Corda Campus (Hasselt)
- Thor Park (Genk)
- Health Campus Limburg (Diepenbeek)
- RWTH Aachen Campus: Melaten, West en Mitte (Aken)
- Forschungszentrum Jülich (Jülich)
- Liège Science Park (RISE, Research, Innovation, Support, Enterprises, onderdeel ULuik)

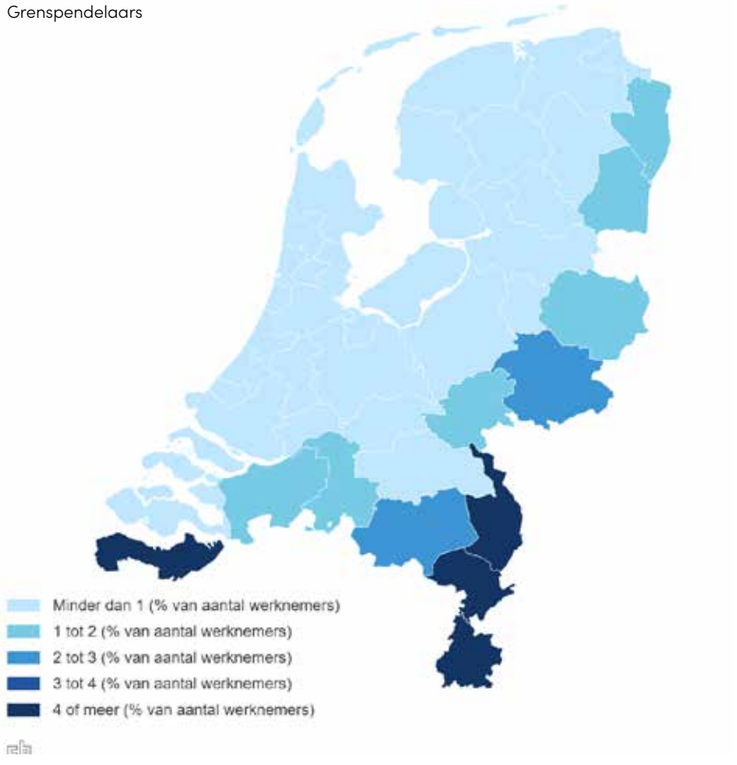
Daarnaast zijn er in de regio nog meer interessante campussen zoals het Max-Planck-Insitut für Chemische Energiekonversion (Mülheim an der Ruhr) en The MecaTech Cluster (Saarlee, nabij Namen).

Met bovenstaande campussen en innovatiecentra wordt vanuit de vier Limburgse Brightlands Campussen projectmatig samengewerkt, maar van structurele euregionale samenbundeling van onderwijs- kennis- en innovatiekracht is nog geen sprake, waardoor agglomeratiekansen onvoldoende benut worden. Deze samenwerking beperkt zich bovendien niet tot onderwijs alleen. De regio bouwt aan een gezamenlijke Euregionale kennisagenda, met onder meer de ontwikkeling van een strategische alliantie op het gebied van kunstmatige intelligentie en een Euregionaal onderzoekscentrum rond de Einstein Telescope. Daarmee worden onderwijs, onderzoek, innovatie en economische ontwikkeling nog sterker met elkaar verbonden en levert Limburg een bijdrage aan de weerbaarheid van Nederland.

Grensoverschrijdende arbeidsmarkt

De provincie Limburg maakt deel uit van een grensoverschrijdende arbeidsmarkt van grofweg 8 miljoen mensen en circa 3,5 tot 4 miljoen banen binnen één uur reistijd per auto. Het aantal grenspendelaars van België en Duitsland naar Nederland stijgt al vier jaar op rij. Voor de inwoners van de omvangrijke Limburgse grensregio is grensoverschrijdend verkeer heel gewoon, als het gaat om bijvoorbeeld boodschappen doen of recreëren. Maar het wordt een stuk lastiger als je aan de ene kant van de grens woont en aan de andere kant wil studeren, werken of ondernemen. Dat levert op allerlei manieren ‘gedoe’ op, bijvoorbeeld

Grenspendelaars

rond belastingwetgeving, verzekeringen, maar ook erkenning van diploma’s of opgedane ervaring. Het weerhoudt mensen ervan hun blik te verruimen, en maakt dat Limburg en de omringende regio lang niet de aantrekkingskracht heeft die het zou kunnen hebben. Op talent, op kansen en op bedrijven. De internationale kennisconcentratie manifesteert zich in de gehele provincie. Via onder meer de Brightlands campussen in Maastricht, Heerlen, Sittard-Geleen en Venlo, de logistieke corridors en de verbindingen met Noordrijn-Westfalen en Brainport Eindhoven ontstaat één samenhangend provinciaal kennis- en arbeidsmarktsysteem. Daarbij ligt de kracht van de Limburgse euregio ook in het verknopen en laten ‘doorademen’ van de kennis en ontwikkelingen in de driehoek Eindhoven, Leuven, Aken op het gebied van kunstmatige intelligentie en halfgeleiders. Zo maken we Nederland (en Europa) sterker.

Grensbarrières vanuit verschillende perspectieven

Voor studenten betekent de huidige situatie dat zij worden opgeleid binnen één nationaal stelsel, terwijl hun loopbaanperspectief zich vaak in een ander land bevindt. Een opleiding in Nederland kan leiden tot werk in Duitsland of België, maar diploma-erkenning (met name op mbo-niveau), stagevereisten, taalverwachtingen en toegang tot vervolgopleidingen zijn daar niet vanzelfsprekend op afgestemd. Dit creëert onzekerheid en drempels, juist in een fase waarin jongeren keuzes moeten maken over hun toekomst. Dit leidt ertoe dat zij wegtrekken uit de regio, in plaats van gebruik te maken van de kansen die de grensregio biedt.

Voor onderwijs- en kennisinstellingen betekent het dat structurele samenwerking over de grens complex en risicovol is. Gezamenlijke curricula, duale trajecten of grensoverschrijdende stages zijn mogelijk, maar vaak alleen via tijdelijke projecten, uitzonderingsregelingen of aanvullende financiering. Bekostiging volgt nationale studentenstromen, terwijl de maatschappelijke opgaves regionaal en grensoverschrijdend zijn. Hierdoor blijft samenwerking kwetsbaar en moeilijk schaalbaar. Ook kennisontwikkeling heeft daarmee te maken: er wordt waar mogelijk door instituten aan weerszijden van landsgrenzen samengewerkt, maar een echt structureel karakter, op basis van een afgestemde grensoverschrijdende strategie, ontbreekt nog.

Voor werkgevers en werknemers geldt dat er potentieel talent in de grensregio aanwezig is, maar dat die potentie onvoldoende kan worden benut, omdat onderwijs en arbeidsmarkt niet trinationaal als één samenhangend systeem functioneren. Mobiliteit van arbeid wordt geremd door verschillen in regelgeving, sociale zekerheid en fiscale behandeling (bijvoorbeeld bij thuiswerken). Zowel de complexiteit van deze verschillen als de onzekerheid weerhoudt mensen van het werken over de grens. De werknemer die deze stap wel maakt, raakt ontmoedigd en zal zich bij een volgende carrièrestap beperken tot het woonland.

Tegelijkertijd geldt: grote economische en maatschappelijke kansen en opgaven, van energietransitie en hightech maakindustrie tot zorg, logistiek en digitale innovatie, spelen zich voor Limburg af op internationale schaal. De provincie is letterlijk en figuurlijk met de buurlanden verbonden. Deze werkelijkheid wordt echter bestuurlijk en juridisch op nationaal niveau onvoldoende erkend. Onderwijsstelsels, bekostiging, kwalificaties, arbeidsrecht, sociale zekerheid en fiscale regels zijn nationaal georganiseerd en sluiten slechts beperkt op elkaar aan.

Daar komt bij dat Limburg structureel te maken heeft met demografische krimp, zoals ook in het Onderwijsmanifest geduid. Het aantal jongeren neemt af, terwijl de vraag naar gekwalificeerd personeel toeneemt. Voor onderwijsinstellingen betekent dit druk op het behoud van opleidingen; voor werkgevers betekent het aanhoudende krapte; voor de regio als geheel betekent het een risico op verlies aan vitaliteit en verdienvermogen. Tegelijkertijd blijkt uit recent onderzoek van de Universiteit Hasselt (december 2025) dat de Nederlandse provincie Limburg "een duidelijk anti-trendprofiel vertoont: sectoren die nationaal krimpen groeien vaak in Limburg, en omgekeerd. Sterke groei is zichtbaar in sectoren zoals Informatie & Communicatie, Zakelijke Diensten en Handel. Dit wijst op structurele heroriëntatie: verschuiving van traditionele industrie naar kennis- en dienstensectoren." Een dergelijke verschuiving vraagt ook om heroriëntatie ten aanzien van de arbeidsmarkt: er zijn nieuwe vaardigheden nodig in een context die bovendien door digitalisering steeds sneller verandert. In deze context van krimp, krapte en verandering, is de nabijheid van Belgische en Duitse onderwijs- en arbeidsmarkten geen luxe, maar een noodzakelijke schaal om voorzieningen, opleidingen en werkgelegenheid in stand te houden.

Deze propositie beschrijft de kansen die ontstaan als trinationaal denken en doen onderdeel worden van de ontwikkeling van onderwijs en kennis in de Limburgse grensregio. Bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van curricula waarin studenten in drie landen tegelijk kunnen studeren, of het verbinden van innovatiecampussen over landsgrenzen heen. Geheel in lijn met de uitgangspunten van het Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR), waarin zowel Noord-, Midden-, als Zuid-Limburg zijn opgenomen. Zoals het Rijk zelf stelt: "Met het Nationale Programma Vitale Regio's wordt ingezet op regio's aan de randen van Nederland en de samenwerking met de buurlanden". Daarin kan (moet!) onderwijs, kennisontwikkeling en arbeidsmarktontwikkeling een centrale rol vervullen. In het geval van Limburg door de knelpunten te adresseren in het Onderwijsmanifest, en tegelijkertijd het internationale karakter van de regio als haar grootste pluspunt te benutten. De agglomeratiekansen die ontstaan als landsgrenzen een minder grote barrière vormen, zijn talrijk en divers. En openen deuren naar nieuwe markten en ontwikkelingen die Limburg aantrekkelijk maken voor bedrijven en talent: een steviger fundament voor een vitale regio.

Belangrijk daarbij is dat deze propositie trinationale samenwerking niet presenteert als universele oplossing. Niet elke opleiding hoeft grensoverschrijdend te zijn, niet elke innovatie hoeft internationaal tot stand te komen en niet elke student zal over de grens werken. De opgave is gerichter: daar waar de arbeidsmarktrelevantie evident is en waar nationale schaal tekortschiet, moet ruimte bestaan om onderwijs en kennisontwikkeling grensoverschrijdend te organiseren. Dat geldt met name in een regio die te maken heeft met krimp en tegelijkertijd is ingebed in een grote, nabijgelegen arbeidsmarkt. In de huidige praktijk wordt waar mogelijk al grensoverstijgend afgestemd en samengewerkt. Er zijn gezamenlijke onderzoeksprogramma's en innovaties (denk aan de Einstein Telescope en op het vlak van AI), waarin onderwijsinstellingen en werkgevers over de grens samenwerken. Deze initiatieven bewijzen dat het kan. Tegelijkertijd blijven zij projectmatig en afhankelijk van tijdelijke middelen. Daardoor ontbreekt een stabiel perspectief voor studenten, instellingen en werkgevers om hier langdurig op te bouwen.

Verankering van trinationale kansen

De kern van de opgave is daarom verankering van trinationale kansen. Het gaat om het verbinden en opschalen van wat werkt, het verminderen van structurele drempels en het creëren van ruimte om onderwijs en arbeidsmarkt beter op elkaar af te stemmen in een trinationale context. Zonder die stap dreigt Limburg talent te verliezen, opleidingen te moeten afbouwen en economische kansen onbenut te laten. Met die stap kan dezelfde realiteit uitgroeien tot een kracht: een regio die laat zien hoe onderwijs en arbeid in een Europese grenscontext duurzaam en toekomstgericht kunnen functioneren.

Limburg ligt in het hart van een van de grootste arbeidsmarktregio's van Europa, met miljoenen banen, een omvangrijke kennisinfrastructuur en een grote *pool* aan studenten en werknemers.

2. Een booster voor elk curriculum vitae

Wat zich in Limburg afspeelt, is geen regionaal uitzonderingsvraagstuk, maar een voorbode van een bredere nationale ontwikkeling. Nederland staat voor structurele arbeidsmarktkrapte, demografische verschuivingen en een toenemende noodzaak om talent, kennis en arbeid slimmer te organiseren. In die context zijn grensregio's geen randgebieden, maar strategische schakels. Limburg laat zien wat er gebeurt wanneer nationale systemen onvoldoende aansluiten op een grensoverschrijdende werkelijkheid.

De Nederlandse arbeidsmarkt is in toenemende mate afhankelijk van internationale mobiliteit. In sectoren als zorg, techniek, logistiek, onderwijs en hightech industrie overstijgt de vraag naar personeel structureel het nationale aanbod. Tegelijkertijd ligt Limburg in het hart van een van de grootste arbeidsmarktregio's van Europa, met miljoenen banen, een omvangrijke kennisinfrastructuur en een grote pool aan studenten en werknemers. Dat potentieel is voor Nederland van directe betekenis, maar kan alleen worden benut wanneer onderwijs en arbeidsmarkt ook daadwerkelijk grensoverschrijdend kunnen functioneren.

Cv-booster

Juist hier raakt de Limburgse situatie aan een nationaal belang. Wanneer talent in de grensregio niet effectief kan worden opgeleid, ingezet en behouden, blijven vacatures in Nederland onvervuld, vertragen investeringen en neemt de druk op publieke voorzieningen toe. Omgekeerd geldt dat betere aansluiting tussen onderwijs en een trinationale arbeidsmarkt niet alleen Limburg versterkt, maar bijdraagt aan het oplossen van nationale knelpunten op de arbeidsmarkt. Daarnaast speelt de internationale concurrentiepositie van Nederland een rol. Grote economische en maatschappelijke opgaven, van energietransitie en digitalisering tot gezondheidszorg en veiligheid, vragen om grensoverschrijdende kennisnetwerken en talentecosystemen. In de Limburgse grensregio komt dit samen: hier bevinden zich universiteiten, hogescholen, mbo-opleidingen, campussen en bedrijven die opereren in internationale waardeketens. Een goed functionerend trinationaal onderwijs-, kennis- en arbeidsmarktsysteem, naast het oplossen van de knelpunten genoemd in het Onderwijsmanifest, helpt om het potentieel van deze ecosystemen ten volle te benutten. Niet alleen voor de samenleving in brede zin, maar ook bijvoorbeeld voor de individuele student die met betrekkelijk weinig interventies zou kunnen gaan studeren in drie landen tegelijk. Een enorme 'cv-booster' die niet alleen de kansen op de arbeidsmarkt vergroot, maar ook arbeidskrachten oplevert die gewend zijn in een internationale context te denken en doen. Dat versterkt de kracht van de regio en van Nederland (en België en Duitsland).

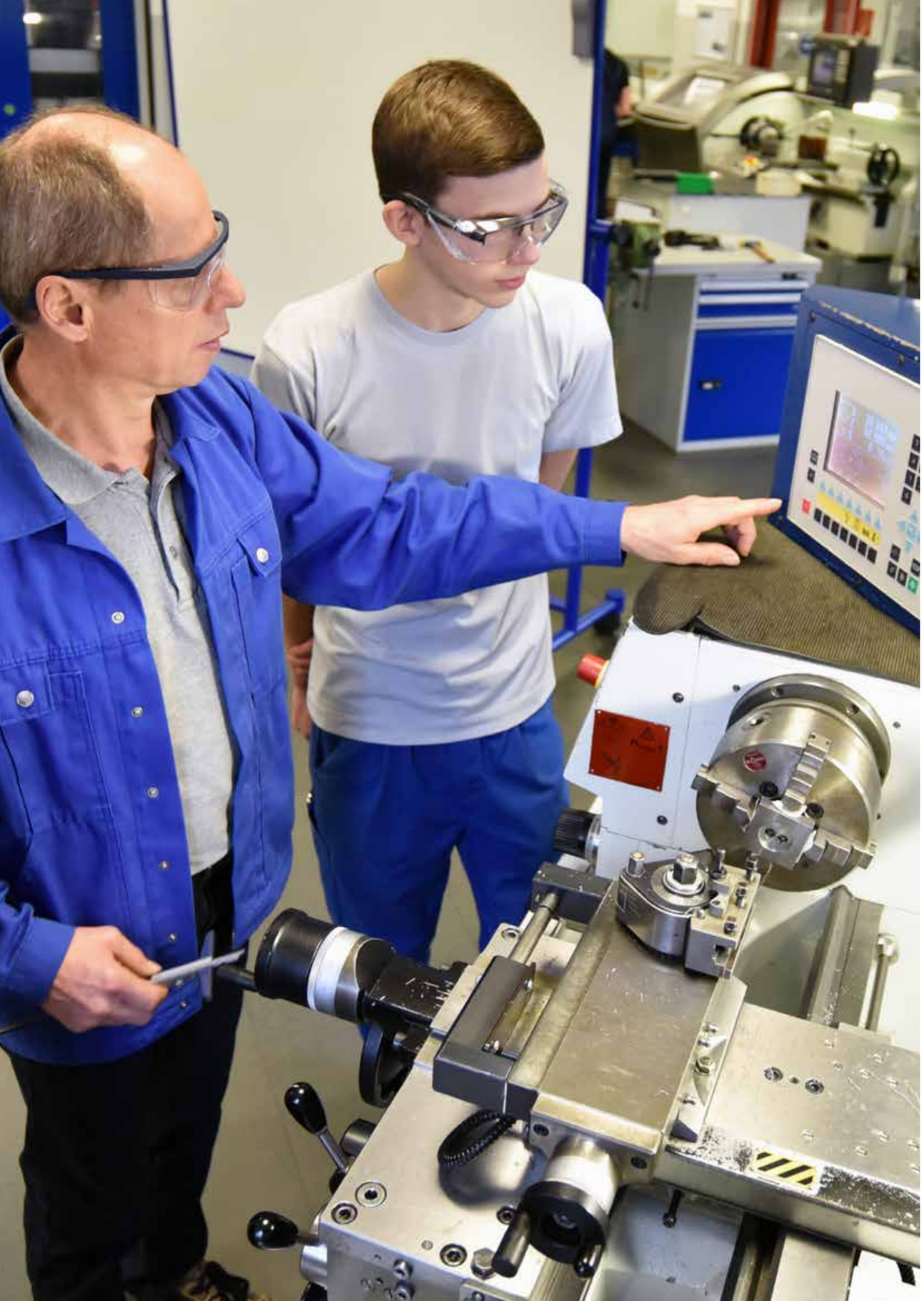
Waar groeiende stedelijke regio's hun schaal vaak binnen de landsgrenzen vinden, geldt dat voor Limburg niet. Hier is de grensoverschrijdende schaal geen keuze, maar een noodzakelijke voorwaarde om onderwijsaanbod, voorzieningen en economische vitaliteit in stand te houden. Als nationale kaders onvoldoende rekening houden met deze realiteit, leidt dat tot ongelijkheid tussen regio's en tot verlies van maatschappelijke waarde. Daarmee raakt deze opgave ook aan de manier waarop Nederland omgaat met regionale verschillen, en dus aan de kerngedachte van 'Elke Regio Telt!' en het Nationaal Programma Vitale Regio's. Een uniform nationaal systeem werkt niet overal hetzelfde uit. In grensregio's kan dezelfde regel andere effecten hebben dan in het centrum van het land. Limburg laat zien dat regionaal maatwerk een randvoorwaarde is om nationale doelen, zoals een goed functionerende arbeidsmarkt en een sterke kenniseconomie, te realiseren. En zelfs meer te bereiken dan dat: wanneer landsgrenzen stippellijnen worden, ontstaan kansen om vanuit Limburg internationale verbindingen te leggen die Nederland helpen sneller te innoveren en nieuwe markten te ontwikkelen. Dit is in lijn met de conclusies in het rapport Wennink, waarin bijvoorbeeld innovatieve circulaire chemie en de vorming van een medtech-cluster in Limburg als kansrijk zijn aangeduid. Juist ook vanwege de connecties met omringende landen en ecosystemen. Niet voor niets is Zuid-Limburg in de Nota Ruimte als 'groeiregio' aangeduid, met de potentie om schaalsprongen te maken in zowel bevolkingsgroei als economische ontwikkeling.

De regio als proeftuin

Ten slotte biedt Limburg een kans voor Nederland om te leren. De combinatie van een grote grensoverstijgende arbeidsmarkt, een sterke onderwijs- en kennisinfrastructuur en concrete knelpunten in regelgeving maakt de regio bij uitstek geschikt als proeftuin. Wat hier wordt ontwikkeld aan oplossingen voor grensoverschrijdend onderwijs, kwalificaties en arbeidsmobiliteit, is relevant voor andere grensregio's en voor Nederland als geheel in een steeds verder geïntegreerde Europese economie. Dat biedt kansen ook in het licht van de recent vastgestelde nationale Talentstrategie. De inzet op het aantrekken, opleiden en behouden van talent voor de toekomstige welvaart van Nederland sluit nauw aan bij de ambities van deze propositie. Daarmee wordt ingezet op voldoende talent voor de opgaven waar de uitdagingen het grootst zijn en op het versterken van de kenniskracht die nodig is voor baanbrekend onderzoek en innovaties.

Trinationaal onderwijs, kennisontwikkeling en een trinationale arbeidsmarkt zijn kortom geen regionaal experiment, maar een nationale opgave met regionale uitvoering. Limburg biedt een context waarin Nederland kan laten zien hoe nationale systemen zich kunnen aanpassen aan een grensoverschrijdende realiteit.

Creëer een 'stippelgrens', in plaats van een harde grens

3. Visie: onderwijs, kennis en arbeidsmarkt als één samenhangend systeem in onze Euregio

De kern van deze propositie is een andere manier van kijken naar onderwijs, kennisontwikkeling en arbeidsmarkt; niet als gescheiden werelden, maar als onderdelen van één samenhangend systeem waarin keuzes aan de voorkant directe gevolgen hebben aan de achterkant. Wat studenten leren, waar zij leren, in welke taal, met welke praktijkervaring en met welk perspectief op werk, bepaalt in hoge mate of en hoe de arbeidsmarkt kan functioneren. In een grensregio geldt dat sterker dan waar ook. Traditioneel zijn onderwijs en arbeidsmarkt georganiseerd langs verschillende lijnen. Onderwijs richt zich op curricula, diploma's en instroom; arbeidsmarktbeleid op werkgelegenheid, matching en sociale zekerheid. Een scheiding die in de huidige tijd niet meer werkt, zeker niet in een trinationale context. Studenten oriënteren zich niet op één nationale arbeidsmarkt, werkgevers werven niet binnen één land en sectoren opereren op een schaal die nationale grenzen overstijgt. Wie onderwijs, kennis en arbeidsmarkt los blijft benaderen, creëert frictie precies daar waar samenhang nodig is. Dus creëer een "stippelgrens", in plaats van een harde grens.

Trinationale samenwerking is daarbij geen doel op zichzelf, maar een middel om onderwijs, onderzoek, kennisontwikkeling en valorisatie sterker met elkaar te verbinden. Zo ontstaat een grensoverschrijdend ecosysteem waarin talent wordt opgeleid, kennis wordt ontwikkeld én toegepast in maatschappelijke en economische innovaties. De Limburgse visie vertrekt daarom vanuit het principe dat onderwijs arbeidsmarktrelevant moet zijn op de schaal waarop de arbeidsmarkt daadwerkelijk functioneert. Dat betekent niet dat elke opleiding grensoverschrijdend moet zijn, maar wel dat onderwijsinstellingen de ruimte moeten hebben om opleidingen, leerroutes en praktijkervaringen af te stemmen op een trinationale arbeidsmarkt wanneer dat aantoonbaar meerwaarde heeft. In sectoren met structurele krapte of sterke grensregionale samenhang is dat geen extra voorwaarde, maar een randvoorwaarde. In deze visie staat de lerende centraal, maar niet los van zijn of haar toekomstige werkomgeving. Studenten ontwikkelen niet alleen kennis en vaardigheden, maar ook taalvaardigheid, culturele sensitiviteit en mobiliteit. Praktijkleren, stages en duale trajecten spelen daarbij een cruciale rol, omdat zij de brug vormen tussen onderwijs en werk. Juist in een trinationale regio zijn deze schakels bepalend voor succes: zij maken het verschil tussen een diploma of PhD van nationale waarde en een loopbaan die grensoverschrijdend perspectief biedt.

Tegelijkertijd vraagt deze benadering om een andere manier van samenwerken tussen instellingen en werkgevers. Onderwijsinstellingen kunnen deze opgave niet alleen dragen. Werkgevers, sectororganisaties en publieke partners zijn nodig om gezamenlijk te bepalen waar de arbeidsmarktvraag ligt, welke competenties nodig zijn en hoe onderwijs daarop kan aansluiten. In Limburg gebeurt dit al in verschillende samenwerkingsverbanden, maar

nog te vaak fragmentarisch en projectmatig. De uitdaging is om deze samenwerking structureel te maken en te verankeren in gezamenlijke afspraken en langjarige perspectieven.

Een belangrijk uitgangspunt in deze visie is dat trinationaal werken een middel is, geen ideologie. De regio kiest niet voor trinationale oplossingen omdat ze internationaal klinken, maar omdat ze in specif ieke situaties effectief zijn. Die pragmatische benadering is essentieel om draagvlak te behouden bij onderwijsinstellingen en om focus te houden op kwaliteit en uitvoerbaarheid. Deze visie impliceert ook dat governance en verant-woordelijkheid helder moeten zijn. Onderwijsinstellingen blijven eigenaar van hun onderwijsinhoud en -kwaliteit. De arbeidsmarkt blijft primair het domein van werkgevers en sociale partners. De rol van de regio is om deze werelden met elkaar te verbinden, samenhang te organiseren en randvoorwaarden te creëren waarbinnen samenwerking kan groeien. De provincie ondersteunt dit proces door regie, kennisdeling en continuïteit te faciliteren, zonder de autonomie van instellingen te ondermijnen.

Ruimte om talent beter te benutten

In een bredere context past deze visie bij de ontwikkeling naar een meer Europese arbeidsmarkt. Mobiliteit van talent, wederzijdse erkenning van kwalificaties en grensoverschrijdende samenwerking worden steeds belangrijker. Limburg loopt hierin voorop, uit ambitie, maar vooral ook uit noodzaak. Juist daardoor kan de regio fungeren als voorbeeld van hoe onderwijs en arbeidsmarkt in een grenscontext duurzaam met elkaar kunnen worden verbonden. Door ze als één systeem te benaderen, ontstaat ruimte om talent beter te benutten, tekorten te verminderen en jongeren perspectief te bieden in een regio die Europees is in haar dagelijkse werkelijkheid. Dat is de basis waarop de verdere uitwerking van deze propositie rust. Deze inzet sluit bovendien aan bij de verstedelijkingsopgave uit de propositie Limburg Centraal. Een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat vormt een essentiële randvoorwaarde om internationaal talent duurzaam aan de regio te binden. Met gezamenlijke investeringen maken Limburg en de Euregio zich tot een aantrekkelijke, toekomstgerichte regio waar jongeren willen blijven, werken en groeien. “Mensen kiezen geen provincie of regio. Zij kiezen een toekomst.” Hoogwaardig trinationaal onderwijs is daarbij een essentiële sleutel om talent te behouden, kansen te creëren en de regio duurzaam te versterken.

Juist voor een grensregio als Limburg is dat van belang.
De nabijheid van internationale onderwijs- en kennisinstellingen biedt kansen om talent aan te trekken, op te leiden en voor de regio én Nederland te behouden. Dezelfde kennisinfrastructuur ondersteunt bovendien nieuwe maatschappelijke opgaven, waaronder dual-use innovaties en de verdere uitwerking van de Limburg Defensie Agenda.

4. De Limburgse trinationale praktijk, haar kansen en haar grenzen

In de Limburgse onderwijs-, kennis- en arbeidsmarktregio wordt waar mogelijk al geruime tijd grensoverschrijdend samengewerkt. Bijvoorbeeld vanuit de vier Limburgse Brightlands Campussen, die de voorbije vijftien jaar tot ontwikkeling zijn gekomen. De Campus Greenport Venlo richt zich op gezonde en duurzame voeding, toekomstgerichte landbouw en bio-circulaire economie, en heeft vertakkingen naar met name het Duitse achterland. In Sittard-Geleen werkt de Brightlands Chemelot Campus, vanuit het hart van een van de grootste geïntegreerde chemieclusters van Europa, aan de ontwikkeling van innovatieve chemie, biotech en circulaire materialen. Vanwege de directe verbinding met de industrie is dat bij uitstek een internationale aangelegenheid. Dat geldt ook voor de Maastricht Health Campus waar baanbrekende innovaties op het gebied van gezondheid en medtech realiteit worden, veelvuldig in nauwe samenwerking met kennisinstituten in België en Duitsland. Terwijl vanuit de Brightlands Data & AI Campus in Heerlen AI-toepassingen worden ontwikkeld, samen met bijvoorbeeld RWTH in Aachen en het verbonden onderzoeksinstituut in Jülich. Allemaal voorbeelden van verbindingen die over landsgrenzen reiken en helpen innovaties te versnellen en verdiepen, en daarmee een van de manieren waarop agglomeratiekansen nu al worden benut.

Voorbeelden van agglomeratiekansen

Wanneer landsgrenzen stippelgrenzen worden, ontstaan kansen om als buurlanden samen te ontwikkelen en groeien. Niet alleen doordat krachtenbundeling op het vlak van onderwijs en kennisontwikkeling tot versnelling van innovatie leidt, maar bijvoorbeeld ook doordat meer bewegingsvrijheid voor bedrijven leidt tot prikkels om internationaler te gaan opereren. Dat vergroot hun markt, biedt toegang tot een grotere *pool* van talent, en daagt bedrijven uit om vanuit een nieuwe scope te innoveren. Hieronder staan enkele voorbeelden van agglomeratiekansen die ontstaan als trinationaal denken en doen de norm wordt.

Leven Lang Ontwikkelen

In de snel ontwikkelende economie is het van groot belang om iedereen 'arbeidsmarkt-fit' te houden. Dat vraagt om mogelijkheden om je leven lang te kunnen blijven ontwikkelen. Nederland kent daartoe zowel nationaal als regionaal diverse programma's, die ook door het recent aangetreden kabinet verder worden versterkt. Een trinationale blik zou voor inwoners van Limburg toegang bieden tot opleidingen en directe carrièremogelijkheden aan de andere kant van de landsgrenzen. En omgekeerd zou dat voor mensen in Duitsland en België in ons land het geval zijn. Als we vraag en aanbod in dit kader trinationaal kunnen ontsluiten en afstemmen, versterkt dat niet alleen de positie van individuele medewerkers, maar vergroot het ook de vijver voor bedrijven om talent te werven en te binden.

Samen werken aan de Einstein Telescope

Een prachtig voorbeeld van trinationale samenwerking zijn de inspanningen om een bid in te dienen voor de Einstein Telescope in de grensregio Maas-Rijn. Voor Nederland gemarkeerd als een project 'van nationaal belang', dat kennisinstellingen en overheden van de drie betrokken landen met elkaar verbindt. Maar er liggen ook nu al kansen voor bedrijven, die hoogwaardige innovatieve technieken en materialen ontwikkelen die straks voor de realisatie van de telescoop nodig zijn. Een trinationale blik zou kunnen leiden tot stimuleringsprogramma's waarmee betrokken bedrijven over de landsgrenzen worden gekoppeld en samen tot nog sterkere betrokkenheid bij het project komen. Samen te innoveren, samen de grenzen te verleggen. Dat is blijvend van waarde, ook als de Einstein Telescope onverhoopt niet naar onze regio zou komen.

Grensinformatiepunten

Samen met het Rijk investeren grensprovincies, waaronder Limburg, in een netwerk van grensinformatiepunten (GIP's). De GrensInfoPunten, gelegen langs de Nederlands-Duits-Belgische grens, bieden kosteloze, onafhankelijke en persoonlijke ondersteuning aan werknemers, werkgevers, werkzoekenden, stagiairs, studenten en gepensioneerden. Of het nu gaat om een stage in Aken, een baan in Hasselt of emigratie naar een buurgemeente net over de grens: de GIP's helpen mensen op weg met praktische informatie over belastingen, sociale zekerheid, zorgverzekering, studeren en meer. De GIP's dragen daarmee bij aan het versterken van de economische én sociale verbindingen tussen burgers van de Euregio's. Tussen 2019 en 2023 behandelden de GIP's ruim 45.000 informatieverzoeken, vonden er bijna 35.000 persoonlijke adviesgesprekken plaats en bezochten meer dan 4,4 miljoen bezoekers de gezamenlijke website www.grenzinfo.eu. Ondanks de enorme behoefte wordt financiering telkens voor vier jaar vastgelegd en is daarmee niet structureel geborgd en georganiseerd. Dat maakt dat nog niet alle agglomeratiekansen worden benut, omdat er telkens onzekerheid blijft over de continuïteit.

Investeringen in kennisinfrastructuur

Vanwege de nationale systemen investeert elk land apart in campussen, labomgevingen en dure infrastructuur. Ook Limburg doet dat, bijvoorbeeld via de vier Brightlands Campussen. Samenwerking met instituten aan de andere kant van de grens komt tot stand langs de as van de inhoud, maar niet op basis van een een gezamenlijke grensoverstijgende innovatiestrategie. Dit is inefficiënt en onnodig. Door van elkaar te weten welke infrastructuur in elk land beschikbaar is en - nog beter - dit meer aan elkaar te verbinden, worden investeringen meer efficiënt en effectief ingezet en gebruikt. Daarnaast biedt samenwerking de kans om op te schalen qua gebruik en impact.

Studeren in drie landen tegelijk

Wie landsgrenzen laat vervagen, biedt talent de ruimte om zich krachtiger te ontwikkelen en daarmee voor een regio als Limburg van nog grotere waarde te worden. Vijf universiteiten uit de Euregio Maas-Rijn (Universiteit Maastricht, Universiteit Hasselt, Université de Liège, RWTH Aachen en de Open Universiteit) hebben een MoU ondertekend om trinationaal onderwijs te ontwikkelen onder de noemer 'The art of working together'. In navolging van de universiteiten, tekenden ook de elf HBO instellingen in de euregio Maas-Rijn op 27 mei 2026 een MoU. Met trinationale curricula krijgen studenten de mogelijkheid om binnen één studie aan vijf universiteiten in drie landen tegelijk te studeren, midden in het hart van Europa. Zie voor meer informatie het tekstkader bij paragraaf 5.

CrossCircular, Next 3 en Agrofood

Via de Interreg-projecten CrossCircular, Next3 en Agrofood krijgt 'trinationaal' bovendien langs meerdere assen invulling. Bij CrossCircular zijn universiteiten en bedrijven uit de drie betrokken landen van onze grensregio samen een nieuw onder wijsprogramma aan het ontwikkelen. Dit programma helpt studenten om meer te leren over circulariteit, zowel in hun eigen land als over de grens, in colleges en stages bij bedrijven. Zo doen ze veel praktijkervaring op en leren ze samenwerken met mensen uit andere landen. Ook zorgt het project ervoor dat diploma's beter erkend worden, wat handig is voor studenten die in een ander land willen werken.

Next3 richt zich op de gezamenlijke ontwikkeling van een grensoverschrijdend hbo-curriculum voor mechatronica, dat is afgestemd op de specifieke behoeften van lokale bedrijven en rechtstreeks gekoppeld aan innovatieve projecten zoals de Einstein Telescope. Door deze samenwerking wordt het voor studenten aantrekkelijker om in de regio te blijven en wordt de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt versterkt

Wereldwijd neemt het belang van het Agrofood-domein toe, waarin onze regio een sterke positie heeft. Er is een grote behoefte aan professionals, zowel in traditionele functies als voedseltechnoloog als in nieuwe rollen op het gebied van toekomstige landbouwmethoden. Trinational Education in Agrofood richt zich op het ontwikkelen van een gezamenlijk curriculum op bachelorniveau, op gebied van voedseltechnologie en nieuwe landbouwmethoden in de Euregio Rijn-Maas-Noord. Betrokken partners zijn HAS, UM, Universiteit Hasselt (partner buiten het regiogebied), Hochschule Niederrhein en Euregio Rijn-Maas-Noord.

Tegelijkertijd is de huidige praktijk nog kwetsbaar. Veel initiatieven zijn projectmatig georganiseerd, afhankelijk van tijdelijke middelen of uitzonderingsregelingen. Daardoor ontbreekt het aan schaal, continuïteit en voorspelbaarheid voor studenten, instellingen en werkgevers. Wat werkt, blijft te vaak beperkt tot pilots. De bestaande praktijk laat zien dát deze samenwerking mogelijk is; de vraag is hoe zij structureel kan worden geborgd.

Een eerste knelpunt daarbij betreft bekostiging en financiering. Onderwijs wordt nationaal bekostigd, terwijl de maatschappelijke opbrengsten van onderwijs in Limburg vaak grensoverschrijdend zijn. Studenten die deels over de grens studeren of stage lopen, vallen niet altijd binnen bestaande financieringslogica. Dit maakt instellingen terughoudend om structurele trinationale trajecten op te zetten, hoe groot de arbeidsmarktrelevantie ook is. Een tweede knelpunt ligt bij kwalificaties en diploma-erkenning. Dat laatste speelt met name op mbo-niveau. Maar ook in bredere zin geldt dat opleidingsstructuren, niveaus, culturen en accreditaties verschillen tussen landen. Het kost veel tijd en capaciteit om deze op elkaar af te stemmen, ondanks dat daarvoor structurele ondersteuning bestaat via bijvoorbeeld de Expertisecentra internationale diplomawaardering en Nuffic. Voor studenten en werkgevers leidt dit tot onduidelijkheid en onzekerheid, wat de mobiliteit van talent belemmert.

Daarnaast spelen regels rond stages, leerwerktrajecten en sociale zekerheid een belangrijke rol. Praktijkleren is essentieel voor de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt, maar juist hier botsen systemen. Verschillen in arbeidsrecht, verzekeringen en fiscale behandeling maken grensoverschrijdende leertrajecten complex en risicovol, zowel voor studenten als voor werkgevers. Ook het internationaliseringsbeleid vormt een spanningsveld. Nationale keuzes die wellicht begrijpelijk zijn vanuit een landelijk perspectief, kunnen in grensregio's onevenredig grote gevolgen hebben. Voor Limburg, waar meertaligheid en internationale instroom bijdragen aan het in stand houden van onderwijsaanbod en arbeidsmarkt, is deze spanning extra voelbaar. Dit sluit aan bij de zorgen die de Limburgse onderwijspartijen in hun onderwijsmanifest hebben verwoord: uniform beleid pakt regionaal niet uniform uit.

Ten slotte ontbreekt het aan structurele governance en langjarige zekerheid. Samenwerking over de grens vraagt om vertrouwen, vaste contactpunten en gezamenlijke investeringen. Zolang initiatieven afhankelijk zijn van tijdelijke middelen en losse afspraken, blijven zij kwetsbaar. Dit belemmert het opbouwen van een duurzaam systeem waarin onderwijs en arbeidsmarkt elkaar versterken.

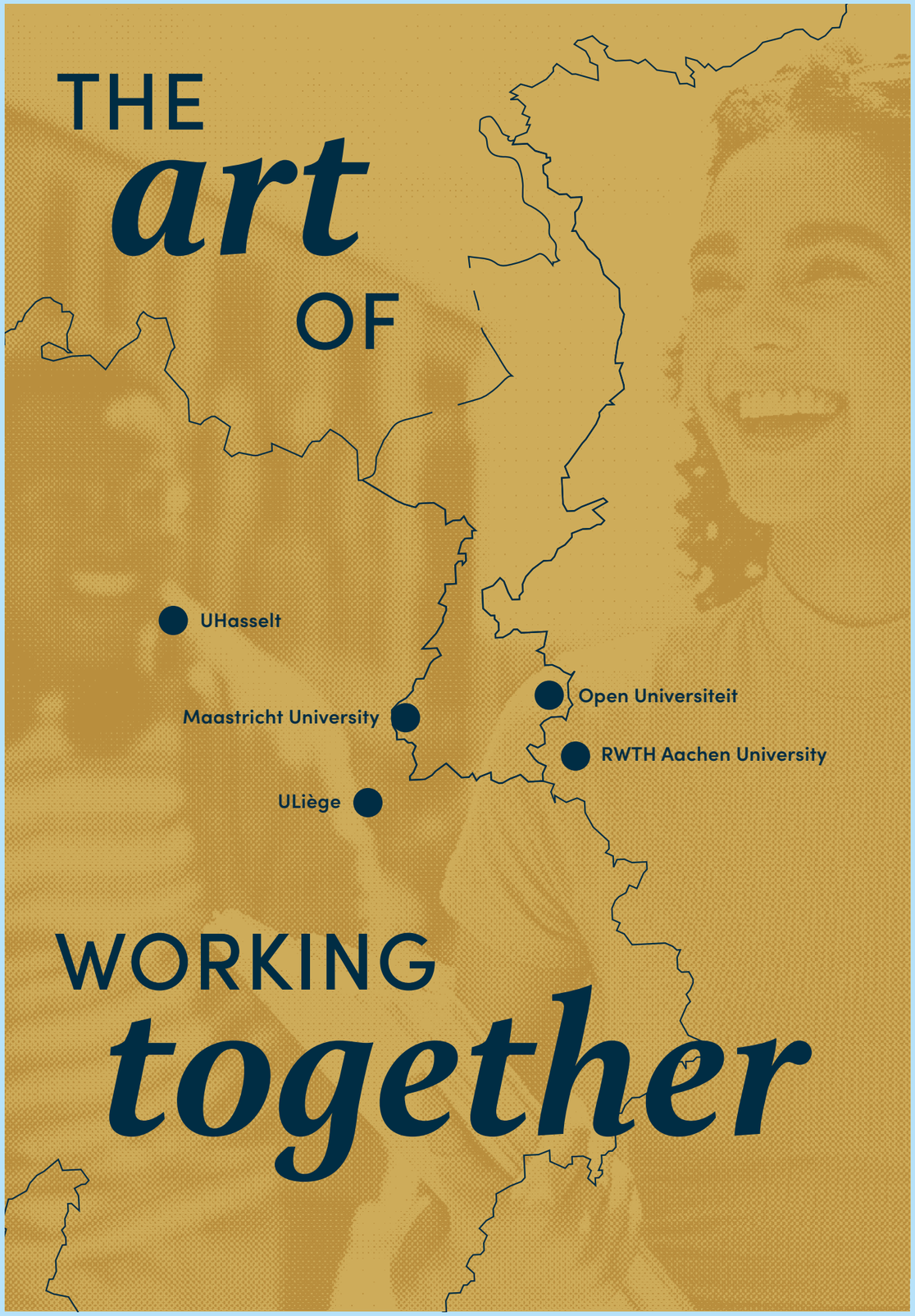
Deze knelpunten maken duidelijk dat de volgende stap niet kan worden gezet met nieuwe pilots alleen. Wat nodig is, is ruimte om bestaande praktijk te verankeren, regels beter op elkaar af te stemmen en samenwerking langdurig te organiseren. Zonder die stap blijft de Limburgse trinationale praktijk gefragmenteerd en onderbenut. Met die stap kan zij uitgroeien tot een robuust voorbeeld van hoe onderwijs, kennisinfrastructuur en arbeidsmarkt in een grensoverschrijdende context effectief kunnen functioneren. Limburg wil samen met de Rijksoverheid kijken hoe die stap gezet kan worden.

5. Wat Limburg zelf organiseert

De Limburgse regio neemt verantwoordelijkheid voor de opgave die zij zelf kan dragen. Dat begint bij het organiseren van samenhang in een werkelijkheid die zich niet vanzelf ordent. Onderwijsinstellingen, werkgevers en publieke partners opereren ieder vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid, maar hebben elkaar nodig om onderwijs en arbeidsmarkt daadwerkelijk op elkaar te laten aansluiten in een trinationale context. Provincie Limburg organiseert deze samenhang door partijen structureel met elkaar te verbinden, als onderdeel van een gezamenlijke regionale beweging. Onderwijsinstellingen uit mbo, hbo en wo werken samen met werkgevers en sectororganisaties aan een gedeeld beeld van arbeidsmarktvraag en talentontwikkeling. Daarbij wordt niet uitgegaan van één nationaal perspectief, maar van de feitelijke schaal waarop de arbeidsmarkt functioneert: grensregionaal en, waar relevant, trinationaal.

Versterken van doorlopende leerroutes

Een belangrijk onderdeel van deze inzet is het versterken van doorlopende leerroutes, niet alleen voor jongeren maar ook voor werkenden. In een arbeidsmarkt die snel verandert en waarin mobiliteit over sectoren en landsgrenzen toeneemt, is Leven Lang Ontwikkelen (LLO) een cruciale schakel. Limburg stimuleert daarom dat initiële opleidingen, bij- en omscholing en werkplekleren logisch op elkaar aansluiten, ook wanneer leer- en werkervaringen zich deels over de grens afspelen. Dit maakt het mogelijk dat mensen gedurende hun loopbaan inzetbaar blijven in een trinationale arbeidsmarkt en dat werkgevers beter kunnen inspelen op veranderende competentiebehoeften. De regio investeert daarbij in samenwerking tussen onderwijsinstellingen en werkgevers rond flexibele leerpaden, modulaire opleidingen en praktijkgericht leren. LLO wordt nadrukkelijk niet gezien als een losstaand beleidsterrein, maar als integraal onderdeel van het systeem waarin onderwijs en arbeidsmarkt elkaar versterken. Werkgevers zijn daarbij niet uitsluitend afnemer van talent, maar ontwikkelen onderwijs, praktijkleren en LLO-programma's actief mee. Juist in een regio met vergrijzing en krapte is het benutten en ontwikkelen van bestaand talent minstens zo belangrijk als instroom van nieuw talent. Daarbij richt Leven Lang Ontwikkelen zich dus niet alleen op jonge instroom, maar ook op werkenden, werkzoekenden en zij-instromers die zich gedurende hun loopbaan moeten aanpassen aan een veranderende arbeidsmarkt.

Afspraken over eerste trinationale curriculum vastgelegd

Vijf universiteiten uit de Euregio Maas-Rijn (Universiteit Maastricht, Universiteit Hasselt, Université de Liège, RWTH Aachen en de Open Universiteit) hebben op 14 maart 2025 een Memorandum of understanding (MoU) ondertekend om trinationaal onderwijs te ontwikkelen onder de noemer 'The art of working together'. Met trinationale curricula krijgen studenten de mogelijkheid om binnen één studie aan vijf universiteiten in drie landen tegelijk te studeren, midden in het hart van Europa.

De vijf betrokken universiteiten in de grensregio - samen goed voor meer dan 100.000 studenten - hebben al langer bestaande samenwerkingsverbanden, maar het trinationale onderwijs biedt nieuwe, innovatieve mogelijkheden. Het doel is om studenten niet alleen academisch, maar ook internationaal op te leiden en de grensoverschrijdende samenwerking tussen de universiteiten te vergroten. In de toekomst kunnen studenten in één regio wonen en in drie landen hun academische traject volgen, een kans die bovendien bereikbaar is voor studenten met een kleiner budget dankzij uitstekende openbaar vervoersverbindingen, zoals de Drielandentrein.

Versterking van de concurrentiepositie
Trinationaal onderwijs is een booster voor het cv van studenten die een opleiding in drie landen tegelijk kunnen doen, en daarmee kan het een versterking betekenen van de concurrentiepositie van onze grensregio. De landsgrens is daarbij niet een obstakel, maar een kans om internationale ervaringen toegankelijker te maken voor studenten én professionals.

De komende jaren zullen de universiteiten onderzoeken welke vormen van samenwerking mogelijk zijn. Dit initiatief past in de bredere doelstellingen van de EU en is een reactie op de bevindingen van het Draghi-rapport uit 2024, waarin het stagnatieprobleem van Europa's concurrentiepositie wordt benoemd. Innovatie is een sleutelbegrip, en het trinationale onderwijs in combinatie met de grensregionale kennisinfrastructuur biedt een unieke kans voor Europese studenten om in drie landen ervaring op te doen zonder daarvoor een groter financieel risico te lopen.

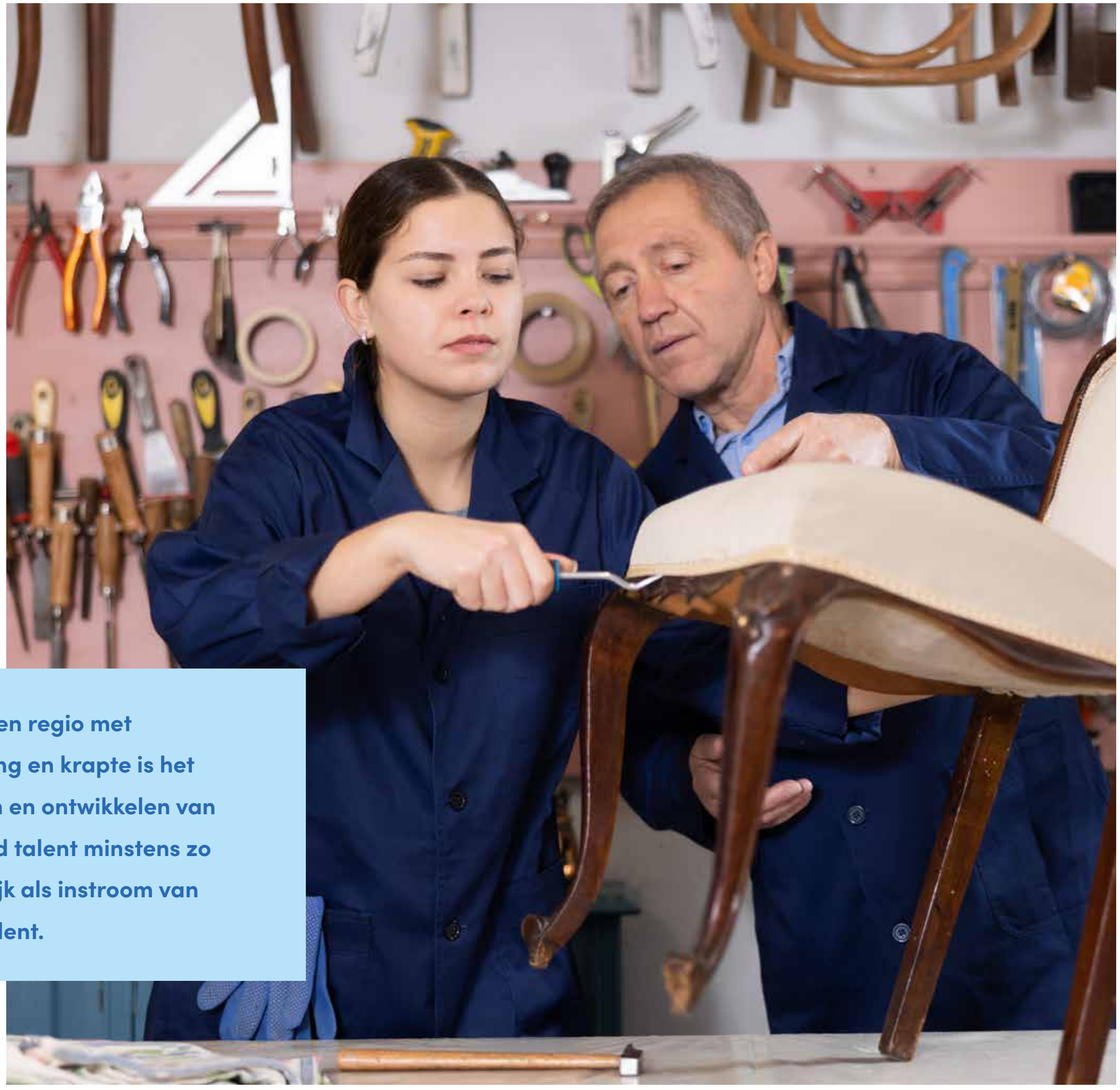
Het trinationale onderwijsmodel kan een belangrijke impuls geven aan toekomstige ontwikkelingen, zoals de verduurzaming van Chemelot, energie-innovaties en andere strategische initiatieven die de regio versterken. Dit wordt verder versterkt door samenwerkingen op andere opleidingsniveaus.

Trinationaal onderwijs en arbeidsmarkt in de EU-context
De ambities uit deze propositie sluiten aan bij bredere Europese ontwikkelingen op het gebied van onderwijs, kennisontwikkeling en talentmobiliteit. De Europese Unie stimuleert grensoverschrijdende samenwerking en een betere benutting van talent en kennis binnen Europa, met als doel de internationale concurrentiekracht van de EU te versterken. De Euregio Maas-Rijn biedt een omgeving waarin deze ambities in de praktijk kunnen worden gebracht. Daardoor biedt de regio niet alleen kansen voor onderwijs en arbeidsmarkt, maar ook voor Europese samenwerking, innovatie en financiering.

Daarnaast organiseert Provincie Limburg mede de verbinding tussen onderwijs, onderzoek en innovatie. Brightlands Campussen, kennisnetwerken en samenwerkingsverbanden vormen plekken waar initiële opleidingen, LLO, onderzoek en arbeidsmarkt elkaar ontmoeten. Hier ontstaat een leeromgeving waarin studenten, werkenden, onderzoekers en werkgevers gezamenlijk werken aan maatschappelijke en economische opgaven. Deze infrastructuur is essentieel om de regio aantrekkelijk te houden voor talent en om innovatie duurzaam te verankeren. De provincie vervult hierin een faciliterende en verbindende rol. Zij brengt partijen bij elkaar, ondersteunt kennisdeling, helpt bij het organiseren van governance en zorgt voor continuïteit over bestuursperiodes heen. Daarbij is expliciet gekozen voor een rol die de autonomie van onderwijsinstellingen respecteert. Inhoudelijke keuzes over onderwijs en LLO blijven bij de instellingen zelf; de regionale inzet richt zich op randvoorwaarden, samenhang en lange adem.

Inzet op leren en bijsturen

Belangrijk is ook dat Limburg inzet op leren en bijsturen. Trinationale samenwerking en LLO vragen om experimenteren, maar ook om reflectie. De regio organiseert monitoring en gezamenlijke evaluatie, zodat duidelijk wordt wat effect heeft voor verschillende doelgroepen (studenten, werkenden en werkgevers) en waar aanpassing nodig is. Daarmee ontstaat een lerend systeem waarin onderwijs, LLO en arbeidsmarkt zich stap voor stap beter tot elkaar verhouden.

Juist in een regio met vergrijzing en krapte is het benutten en ontwikkelen van bestaand talent minstens zo belangrijk als instroom van nieuw talent.

6. Wat Limburg van het Rijk vraagt

De Limburgse regio neemt verantwoordelijkheid voor wat zij zelf kan organiseren. Tegelijkertijd is duidelijk dat de volgende stap niet kan worden gezet zonder betrokkenheid van het Rijk en de overheden in de buurlanden. Om een werkelijk grensoverschrijdend onderwijs- en arbeidsmarktsysteem mogelijk te maken, zijn aanpassingen nodig die voor Nederland enkel het Rijk kan realiseren, veelal in gezamenlijke afweging en besluitvorming met Vlaanderen, Wallonië, Oost-België en Noordrijn-Westfalen. De opgave die hier voorligt, raakt niet alleen regionale knelpunten, maar ook het benutten van agglomeratiekansen die zich in en rond Limburg feitelijk al voordoen. In de dagelijkse praktijk functioneren onderwijs, kennisontwikkeling, arbeidsmarkt en economie op een schaal die landsgrenzen overstijgt. Zolang nationale kaders deze schaal niet erkennen, blijven kansen onbenut en wordt het potentieel van de regio onvoldoende verzilverd; met gevolgen die verder reiken dan Limburg alleen.

Meer beleidsruimte voor grensoverschrijdend onderwijs en arbeidsmarktbeleid
Allereerst vraagt Limburg om beleidsruimte. Onderwijs, LLO en arbeidsmarkt hebben de potentie om in de regio grensoverschrijdend te functioneren, terwijl de kaders waarin zij zijn georganiseerd dat nauwelijks doen. Er is ruimte nodig om onderwijsarrangementen, doorlopende leerroutes en praktijkleren beter af te stemmen op een trinationale onderwijs-, kennis- en arbeidsmarkt wanneer dat aantoonbaar meerwaarde heeft. Die ruimte betreft onder meer bekostiging, diplomaerkenning, meertalige en modulaire opleidingen, stages en leerwerktrajecten, en de aansluiting tussen initieel onderwijs en LLO. Het gaat nadrukkelijk om maatwerk binnen duidelijke randvoorwaarden, zodat instellingen kunnen handelen naar de feitelijke schaal waarop de arbeidsmarkt en het talent-ecosysteem functioneren.

Langjarige borging van grensoverschrijdende samenwerking
Daarnaast vraagt de opgave om langjarige borging. Samenwerking over de grens vraagt tijd om te groeien en te renderen. Vertrouwen tussen onderwijsinstellingen, werkgevers en overheden ontstaat niet binnen de looptijd van een project. Limburg vraagt daarom om een perspectief van tien tot twintig jaar, waarin samenwerking kan worden opgebouwd, verdiept en bijgestuurd. Alleen met die zekerheid kunnen instellingen investeren in structurele leerroutes, kunnen werkgevers zich duurzaam verbinden aan opleiding en LLO, en kan de regio haar agglomeratievoordelen daadwerkelijk verzilveren.

Interdepartementale Rijksregie voor samenhangend grensoverschrijdend beleid
Een derde element is interdepartementale Rijksregie. Trinationaal onderwijs en een grensoverschrijdende kennisinfrastructuur en arbeidsmarkt raken onderwijsbeleid, arbeidsmarktbeleid, economische ontwikkeling, grensproblematiek en internationalisering. Zolang deze domeinen afzonderlijk worden benaderd, blijven initiatieven versnipperd en complex in uitvoering. Limburg vraagt om een samenhangende Rijksbenadering waarin deze beleidsterreinen in onderlinge samenhang worden beschouwd en waarin de regio één herkenbaar aanspreekpunt heeft. Dat maakt het mogelijk om regionale initiatieven te verbinden met nationale doelen en om belemmeringen weg te nemen die nu verhinderen dat nabijheid, schaal en complementariteit optimaal worden benut.

Samenwerking duurzaam organiseren
Ten slotte zijn structurele financiële middelen noodzakelijk om de samenwerking duurzaam te organiseren. Niet als projectsubsidies voor afzonderlijke initiatieven, maar als basis voor gezamenlijke governance, programmamanagement, kennisopbouw en monitoring. De regio wil bouwen aan een bestuurlijk gedragen akkoord en een meerjarig programma waarin onderwijsinstellingen, werkgevers en overheden zich voor langere tijd verbinden. Zonder een robuuste financiële onderlegger blijft deze organisatie kwetsbaar en afhankelijk van tijdelijke impulsen, terwijl juist stabiliteit nodig is om een grensoverschrijdend talent- en arbeidsmarktsysteem op te bouwen dat past bij de schaal van de regio.

Deze vier lijnen samen vormen een uitnodiging aan het Rijk om agglomeratiekansen te erkennen en te benutten waar deze zich in de praktijk al voordoen. Door ruimte te bieden voor deze schaal, kan het Rijk niet alleen Limburg versterken, maar ook laten zien hoe Nederland in een Europese context beter gebruik kan maken van nabijheid, kennis en talent van de circa 200.000 studenten die bijdragen aan de nationale strategie. Limburg biedt zich daarmee aan als regio waar deze benadering concreet kan worden ontwikkeld en toegepast.

Eén regio, drie landen, grenzeloze kansen. Door onderwijs, kennis en innovatie te verbinden, bouwen we samen aan de toekomst.

Wat hier wordt ontwikkeld, is niet alleen relevant voor Limburg. Het biedt perspectief voor andere grensregio's en voor een Nederland dat steeds sterker is verweven met zijn omgeving.

7. Tot slot

De opgave die in deze propositie is beschreven, draait in essentie om het optimaal laten functioneren van een werkelijkheid die er al is. In en rond Limburg vormen onderwijs, kennisinfrastructuur, arbeidsmarkt en economie feitelijk één samenhangend geheel over landsgrenzen heen. Die nabijheid en schaal bieden agglomeratiekansen die, mits benut, kunnen bijdragen aan oplossingen voor structurele nationale vraagstukken: arbeidsmarktkrapte, behoud van opleidingsaanbod, innovatiekracht en brede welvaart. Zolang nationale systemen deze werkelijkheid onvoldoende erkennen, blijven die kansen echter onderbenut.

Limburg laat zien dat samenwerking over de grens werkt wanneer zij wordt gedragen door inhoud en partnerschap. Onderwijsinstellingen, werkgevers en publieke partners hebben de afgelopen jaren gebouwd aan verbindingen die aansluiten op de feitelijke arbeidsmarkt en op de ontwikkelbehoefte van studenten en werkenden. Deze beweging is geen breuk met bestaand beleid, maar een verdieping ervan in een specifieke context. Zij laat zien hoe onderwijs, LLO en arbeidsmarkt elkaar kunnen versterken wanneer zij als één systeem worden benaderd. En hiermee vergroten wij de trinationale kansen voor Nederland.

Tegelijkertijd maakt de praktijk duidelijk dat de volgende stap niet vanzelf volgt. Structurele verankering vraagt om ruimte en samenhang. Het vraagt om nationale kaders die meebewegen met regionale realiteit, om langjarige borging die vertrouwen mogelijk maakt, om Rijksregie die verkokering doorbreekt en om structurele middelen die organisatie en continuïteit dragen. Zonder deze randvoorwaarden blijft samenwerking afhankelijk van tijdelijke impulsen; mét deze randvoorwaarden kan zij uitgroeien tot een duurzaam systeem.

Deze propositie is daarom een uitnodiging tot partnerschap. Limburg vraagt het Rijk niet om uitzonderingen, maar om erkenning van schaal en nabijheid waar deze aantoonbaar waarde toevoegen. Door die ruimte te bieden, kan Nederland laten zien hoe grensregio's bijdragen aan nationale doelen en hoe agglomeratiekansen in een Europese context beter kunnen worden benut.

Wat hier wordt ontwikkeld, is niet alleen relevant voor Limburg. Het biedt perspectief voor andere grensregio's en voor een Nederland dat steeds sterker is verweven met zijn omgeving. Door nu te investeren in samenhang, kan de grens verschuiven van belemmering naar kans - voor de regio én voor het land als geheel.

Dit is een uitgave van de Provincie Limburg.

Oktober 2026 | 2606 2577

Provincie Limburg
Limburglaan 10, 6229 GA Maastricht
Postbus 5700, 6202 MA Maastricht
+31 (0)43 389 99 99, postbus@prvlimburg.nl
www.limburg.nl